

NOVI ČAS

„Novi Čas“ stane: 8 vinarjev, dokler je vojska v naši drželi. Prodaja se v Knjigarni K. T. D. in po trafikah. Oglasi po dogovoru. Upravišтво je v Gosposki ulici, št. 6 drugo dviorišče. Lastnik: Konsorcijska Novača v Gorici.

Novi naši uspehi na morju in na suhem.

Sv. Oče v Rimu.

Ozrno se zopet v Rim, kjer se, kakor se zdi, pripravljajo dogodki, ki morajo srce vsakega katoličana napolniti s strahom in trepetom.

Odkar je izbruhnila vojska med Italijo in Avstrijo, postajajo razmere v katerih živi sv. Oče v Rimu vedno bolj težke. Kakor znano, je v sedanjih svetovni vojski stališče sv. Očeta strogo nevtralnno. On je namestnik Kristus, ki je, kakor piše v svoji vojni okrožnici od 1. nov. 1914, za vse ljudi svojo kri daroval kot odkupnino in jih s tem izobčil iz sužnosti greha. Ljubez oče, ki si je Kristus zima do čilo veselje, in mi a bi ti on je govo n. n. mi es ta ikazato je izobčisto naravno, da je papež prvi dvignil svoj glas, naj bi se zopet mir med narodni sklenili in je v tamnamen določil po celem svetu posebne molitve s tem cilom, sam sestavi presrečno prošnjo za mir, ki naj jo kristjani molijo povsod. On je bil tudi, kot je največ prizadeval, da bi se vojne grozote ublažile in ujetniki, kjer le mogoče, poslali zopet v domovino. On si je končno na vsi moč prizadeval, da bi Italija, ko že Avstrija ni hotela pomagati vsaj nevtralnno ostala in se tako obvarovala prehranja krvi in potokov solza. V tem smislu je bil dal tudi navodla vsam katoliškemu časopisju in vsem duhovnikom v Italiji.

Sedaj pa se dviga vedno več sovražnikov proti papežu. Italijanska vlada stoji na njegovi strani. Vse liberalno časopisje ji pomaga. Framazonški krogi sejujejo proti sv. Očetu s sumničevjem, z lažmi in izmišljotinami, kjer le morejo v Italiji in znanju nje. Ljudske družbe v Rimu kajakajo prilike, da bi se navarile proti domu, kjer papež prebiva.

Papežu očitajo, da je sovražnik Italije, ker je nevtralen. Pri tem si proti papežu že vse upajo. Vlada očitno krši celo neodvisnost, ki mu jo je ona sama bila zajamčila. V Bologni, kjer je papež toliko časa kot škof deloval je prišel pesnik Lorenzo Stecchetti v „Travaso“ skrajno sramotljivo in podlo pesem na papeža in nje gove namene. Mirno je to vlada pustila. Ko pa je „Osservatore Romano“ glasilo Vatikan in zatorej popolnoma izveto od vpliva laških oblasti, prišel se ostudnemu napadu protest, ga je Italijanska cenzura zaplenila. To je nezaslišano. Katoličani v Italiji so pričeli protestirati, a je vse le ma o izdalo.

V Rimu so baje dobili celo vrsto ogleduhov, tako se govori, ker njih imena niko ne ve. Ti ogleduhi so vsi v zvezi z Vatikanom. Ker Italija ne more izkazovati na svojih bojiščih z Avstrijo uspehov in zmag, kriv je tega zopet Vatikan. In tako gre naprej. Vsako priliko porablja framasonstvo v Italiji, da laže sčuje in hujska proti papežu. Če pojde tako naprej, se je res bati najhujšega.

Ze 30. junija je priobčila „Munchener Abendzeitung“ v Monakovem pismo iz Rima, ki pripoveduje, da hodijo zločinski ljudje, oblečeni v duhovniško in redovniško obleko, po rimskih ulicah s pozivi, naj odpadejo vsi od papeža in naj si novega izvolijo, češ, sedanjaj papež Benedikt XV. je podkupljen od Berlina. Vse mogoče brošure se širijo med ljudstvom. Ki so polne najgrših laži in sumničenj proti njemu. Začelo, da je bil že pred vojsko v tesni zvezi z nemškimi poslanikom Bülowom v Rimu, da sta mu Nemčija in Avstrija za slučaj zmagе obljubila zopet obnovitev cerkvene države i. t. d. Ker se papež svoj neodvisnosti ne more in ne sme odpovedati zato piše liberalno časopisje v Italiji, da je papež največja nesreča za deželo, ker jo v njenem razvoju najbolj ovira. Tako hujskajo v Italiji.

Drugo časopisje zunaj Italije, tudi duhajsko v Avstriji, pa se svoje strani trdi, da je papež proti nam, da so njegovi kardinali naši sovražniki, kar je seveda laž.

skane in podkupljene družali dejansko v Rimu napadejo, posebno če bo Italija poražena. „Papež je tega kriv! Proč z njim!“ Tako bodo kričali in temu primerno nastopali.

Zavedajmo se vsega tega. Mi smo tudi in najprej katoličani. Žal, da glavaru katoliške cerkve ne moremo v dejanju pomagati. Pač pa smo mu ob strani s tem da odločno zavračamo vse podle izmišljotine, ki se vzdigujejo proti njemu in proti škofom, in da iskreno molimo zanj brez prestanka. kakor je brez prestanka prva cerkev molila za Petra, ko ga je Herod držal v ječi in ga nameraval umoriti.

Ohrani ga, Gospod, poživlaj in osreči ga na zemlji in ne daj ga v roke njegovih sovražnikov!

Svetovna vojska.

Avstrijsko laško bojišče.

Cadorna po navadi pita potrpežljive Italijane po svoje. Ne poroča sicer več toliko o slabem vremenu, odrekel se je tudi fantaziranju; ni pa opustil netočnega ter pretiranega poročevanja. Tako poročilo je poslal med svetle gledé koroških trdnjav: Predil, Rabelj, Hensel, Bovec tamkajšnji fortii namreč so po italijanskih vestev že vrnjeni. Vse te izmišljene vesti pa enostavno zavrže vojni poročevalca berl. Tagbl. ki jasno in odločno pravi, da Italijani gledé teh trdnjav niti od daleč niso dosegli stavljenih si ciljev. Uspeh vsch neštevilnih laških granat, izstreljenih na te forte je bil do sedaj ta, da se vsi stoje, vsi delujejo in prav s topovi pridno plačujejo sovražnika in njega podlo nezvestobo. Na Tirolskem solaški uspehi ničla, naši stoje na nekaterih krajih celo na laških tleh; vrnj tega je Dankl, popoveljnik tirolske armade izjavil nekemu vojnemu poročevalcu, da so naši vojaki nepremgljivi zid, ki pa se zna kmalu spremeniti v vničujočo lavino. Oo Soški meniti tudi — kakor vedno — kljub velikim zgubam nima sreče ne na Doberdobski planoti, kamor bi tako radi prišli, da bi svojemu malemu kraju zamogli še od bližje pokazati Trst, ki se vedno čaka, ne ob goriškem območju, kjer se od predvečera sem vrše živahni boji. Naši vrli Dalatinci so še vedno trdno priprčani, da vrag ne bo prišel čez Sočo. Pravo smolo lajo Italijani s svojimi križarkami; niso še preboleli »Amalfic«, pa jim naši torpedirajo in potopé »Giuseppe Garibaldi«. Ne pravijo brez vzroka, da je naša mornarica majhna zato pa najhujša na svetu.

15. julija ponoči je bilo zopet mnogo italijanskih napadov na doberdobsko planoto odbiti. Artilerijski boj traja na vseh frontah dalje.

16. julija: Topovski boji na Primorskem in Koroškem.

V Dolomitih je bilo odbiti več laških bataljnov, ki so napadli naše postojanke pri Ruffriedu in v Gemarku.

19. julija: Na Goriškem so začeli včeraj znova resni boji. Zjutraj na vse zgodaj je pričela italijanska artilerija vsesokalbrov obstreljevat robovje doberdobske planote. Obstreljevanje je postajalo vedno hujše ter je doseglo opoldne svoj višek. Nato je prešla sovražna infanterija k napadu.

Boji so bili zelo trdovratni, storoje trajali celo noč; končno se je našim četam posrečilo Italijane, ki so prispele do prvih naših strelnih jarkov, povsod vreči nazaj. Naši možnarji so prstili pet težkih sovražnih baterij k moiku.

Danes zjutraj so se boj raznova obnovili. Posamezni sunki proti območju Gorice so bili zavrnjeni. Tudi v ozemlju srednje Soče pri Rimu in na koroški meji je živahno delovala sovražna artilerija, kar je trajalo deloma tudi ponoči.

Na koroški meji so napravili posamezni bataljoni napade proti našim postojankam ob pobočju Eisenreicha, na vrhu Pfanna in na planoti Filmoser, severno-iztočno od Kieuzberga, toda povsod so bili poraženi. Otoklo se vedno bolj kaže, da v krajinu Schluderbacha je neki naš maloštevilen oddelek opustil mesto, ki je bilo povsod izpostavljeno.

Posebno hvalo smo dolžni vrlim posadkam v naših obmejnih utrdbah, ki se v svojih skalnatih postojankah junaško ustavlajo vsakemu ognju.

Včeraj zjutraj se je približala pred Cavtat in Gruž osem laških križark in 12 torpedovk, ki so pričele obstreljevati železnico, postajo v Gružu, nekatera tammošnja poslopja ter hribovje pri Cavtatu. Oddali so približno tisoč streliv. Lahko poškodovana so bila nekatera zasebna poslopja. Smrtih slučajev ni in tudi ranjen ni bil nihče.

Ob 5.40 zjutraj je bila križarka »Giuseppe Garibaldi« torpedirana in potopljena, naka je laško brodovje s poln m parom zapustilo naše obrežno vodovje.

»Giuseppe Garibaldi« je bil j. 1899 spuščen v morje, obsegal je 400 tonelat ter imel brzino od 10-20 morskih milj na uro. Oborožen je bil z 32 topovi različnega kalbra. Njegovi stroji so izvajali 13.900 konjskih sil. Dolg je bil 105 m, širok nad 18 m. Njegova posadka je ob stajala iz 556 moč.

»Giuseppe Garibaldi« je bil napadev prejšnje nedelje, 18. 7. m. zjutraj južno od Dubrovnika od nekega našega podmorskega čolna. Potopil se je v 15 minutah.

Osem tednov imamo vojsko z Italije in naše vojne brodovje je zadalo laškemu prav občutne udarce, med tem ko ni njihovo našemu napravilo prav nobene škode do sedaj. Naši so uničili: 24. maja torpednega rušilca »Turbine«, 1. junija pomorsko letalo »Città di Ferrara«, 26. junija pomorski čoln, 5. julija torpedovko, 7. julija križarko »Amalfi« (10.400 tonelat), 18. julija križarko »Giuseppe Garibaldi«.

Naša vojna mornarica se izkazuje torej z najlepšimi čini na Jadranskem morju. Mala je, a če pojde tako bodo Italijani morali kmalu skrbeti, da si ohranijo svoje bojne ladje vsaj zunaj Jadranskega morja. Stava naših hrabrih mornaric!

Poslušajmo kako pišejo o h potopu »Giuseppe Garibaldi« ja nemški listi. »Lok. Anzeiger« pravi že 18. julija: Zopet italijanska križarka potopljena: izgube italijanske mornarice se večajo od dne do dne. Račevadni smo kako bo Italija to novo izgubo opravičevala in opeševala. Dokazano je skuraj, da ni naravna lega našega obrzja glavni vzrok uspehov naših podmorskih čolnov. Tembolj moramo priznati, da je to je zasluga hrabrosti in izurjenosti avstrijske mornarice, ki se drzne povsod napasti italijansko premoč, kjer jo dobi. Pozdravljamo torej s srcem ta novi uspeh našega zavezništva.

Berlinska »Post« piše: Italijanska mornarica poseduje samo še šest križark, ki so res sposobne za boji. Ker so ostale iz l. 1892. in 1895. »Vettor Pisani« in »Marco Polo« popolnoma zastarelega tipa. Tako in enako se izražajo Nemci povodom potopitve »Giuseppe Garibaldi«.

Tudi boji na Goriškem kažejo za nas najlepše uspehe. Iz brzojavk je razvidno, da so bili do sedaj vsi laški napadi odbiti iz velikimi izgubami za sovražnika.

Najnovejše brzojavke z dne 20. julija: Bitka na Goriškem traja dalje. Včeraj in danes ponoči ljuj napad na območje Gorice krvavo odbit. Po močnem obstreljevanju so naskočile sovražne čete okoli Podgore. Na raznih mestih se jim je

posrečilo prodreti v naše postojanke, a kmalu so bili zopet vrženi nazaj.

Opoldne se je pričelo zopet topovsko obstreljevanje in ob 4. popoldne je pričel drugi napad, ki je trajal do osmih večer.

Boji za robovje pri Doberdobju se nadaljujejo.

Včerajšnji napad proti Zdravščini je ogrska deželna bramba zmagovito odbila.

Tudi trije drugi močni napadi Lahov so se izjalovili.

Avstrijsko-rusko bojišče.

Odmor, o katerem smo zadnjič govorili, je prenehal. Naša armada sama, kakor tudi avstrijsko-nemške čete so zopet pričele delovati, potem ko so zavrnile vse ruske protiofenzivne poskuse, od katerih Rusi niso imeli nobenega dobička pač pa mnogo izgub na mostvu in vojnem materialu. Da je nastopila od naše strani zopet večja akcija ne samo ob Dnjestrju od Nižiovt navzdol ampak tudi na drugi končni točki gališke frontne črte, spoznamo iz več razlogov; tako n. pr. iz naraščajočega števila vjetalnikov enkrat 56, drugokrat 1300; isto nam dokazuje dejstvo, da so naši zavzeli sovražniku več zanj važnih opirališč, med drugimi Bernardinski samostan, ki teži pravi blizu Sokala. Značilno pri tem je tudi to, da so ruski častniki, ki so preje vedno poudarjali izbornost ruskega vojaštva ter prezirljivo pisali in poročali o manjši vrednosti našega mostva, naenkrat sprejmenili to svoje mnenje. Novoje Wremja prinaša namreč članek Menčikova, voditelja ruske bojne politike, ki išče in najde vzrok ruskih porazov v boljšem orožju, boljši municiji ter v večji sposobnosti ter izvežbanosti naših in nemških vojakov.

Avstrijsko uradno poročilo z 19. 7.

Rusko bojišče: Ljutj ruski protinapadi ob Dnjestrju so ostali brezuspešni. Pri teh bojih, v kojih smo ujeli 400 častnikov in 1300 mož in smo zaplenili tri strojne piške, se je posebno izkazal koroški pešpotk št. 711 in 620 mož in 620 mož.

Pri Sokalu se je tudi ljujo bojevalo. Naši zavzeli v južni Bernardinski samostan, drugod položaj neizpremenjen.

Dunaj, 17. julija 1915.

Med Vislo in Bugom so obsirnejši boji v razvoju, ki potekajo za zavezniške popolnoma ugodno. Čete nekega avstro-ogrškega kora, ki so se skupno bojevale z Nemci, so vzele zahodno od Grabovlec sovražniku po sedemkратnem južjuvažno opirališče in so verle tam v sovražnikove pozicije. — Jugozapadno od Krasnostava so predle nemške čete sovražnikove vrste.

Ob zgornji Bistrici in severno od Krasnika so vzeli naši sovražnikove prednje pozicije.

Tudi zapadno od Visle so naši začeli zopet zmagovosno ofenzivo.

Nemško-francosko bojišče.

Eno dejstvo je tu gotovo, da se je namreč zadnja francosko-angléška ofenziva izjalovila. Nemške bojne črte vsi nepori Francozov in Angležev niso mogli prodreti. (Ta ki so ji pasedli Nemci trdno držé; zato je govor, ki ga je Poincaré imel v proslav Rouget de Losles, uglasbela Marsellnise, malo da ne srmešen; zdi sedaj bodo Nemci zasedeh francosko ozemlje tudi nadalje istotako trdno držali kakor do sedaj; pesni o zmagi Francozov in o uničenju Nemčije in Avstrije je posej prilike pesem — dalje bodočnosti, ki je Poincaré ne bo doživel. Zrtve, ki jih imajo Francozi pač niso vspehom primerne; če hočemo verovati nemškim čenitvam, so imeli samo pri Arras-u nad 78.000 mrtvih; ranjenih itd.

Nemško uradno poročilo z dne 16. julija:

Zapadno bojišče. V Argonih ljuti boji, ki so končali z našo zmago. Poleg mnogo materijala smo ujeli tudi 116 častnikov in 7009 mož. V okolici Geradmorja so naši zrakoplovci uspešno obmetavali sovražnika z bombami.

Poročilo nemškega generalnega štaba.

Berlin, 17. julija 1915.

Artilerijski boj in metanje min na mnogih krajih fronte.

Nemško rusko bojišče.

16. julija. Na vshodnem bojišču zmagonosno napredovanje.

Na jugovshodnem bojišču položaj neizpremenjen.

17. julija

Vzhodno bojišče.

Pred par dnevi pod Hinderburgovim poveljstvom pričeta ofenziva ima lepe uspehe pokazati.

Armada generala pl. Belov-a, ki je pri Kuršani in severno od nje prekoračila Vindavo, je v zmagovitem prodiranju.

Naša kavalerija je večkrat potolkla sovražno. Vjeli smo 11 častnikov in 2450 mož; zaplenili pa 3 topove in 5 strojnih pušk. Med vjetnimi častniki nahaja se tudi poveljnik 18. ruskega polka strelcev.

Armada generala pl. Gallwitz je napadla južno in jugovzhodno od Mlave ruske pozicije, ki so bile od marca sem z jačene.

vsemi novejšimi sredstvi utrjevanja o-

V izvrstnem jurišu so predrli Nemci tri zapoedne ruske črte severozapadno in severovzhodno od Przasnisja in jih zavzele ter došle do Dzielina in Lipe.

Po izpraznitvi Przasnisza dne 14. julija so se umaknili Rusi vsled našega hudega pritiska v svoje že davno pripravljene in utrjene postojanke v črti Ciechanov-Krasnosielce.

Že 15. julija so brzo zasledujoče nemške čete jurišale tudi te pozicije, jih južno od Cielone v širini 7 km predrle in prisilile sovražnika k umikanju.

Podpirane so bile od vojaštva generala artilerije pl. Scholz, ki je od Kolna sem na zasledovalnem pohodu. Od včeraj se pomikajo Rusi na celotni fronti med Pisso in Vislo proti Narevu.

Pridobitev v teh dneh znaša: Pri armadi generala pl. Gallwitz-a vjetih 88 častnikov, 17.000 mož in zaplenjenih 13 topov (med tem 1 velikega kalibra), 40 strojnih pušk in 7 metalcev min.

Pri armadi generala pl. Scholz je število naraslo na 2500 ujetnikov in 8 strojnih pušk.

Jugovzhodno bojišče.

Potem ko so zavezniki v zadnjih dneh vzeli mnogo ruskih prednjih pozicij pri Bugu in med Bugom in Vislo, so se včeraj razvili na tej fronti pod vodstvom gen. feldmaršala Mackensena večji boji. Zapadno od Wieprz v krajih jugozapadno od Krasnotaoa so prodrle nemške čete sovražne vrste. Dosedaj smo vjeli 28 častnikov in 6380 mož in zaplenili 9 strojnih pušk.

Tudi zapadno od gornje Visle je pričela armada generalnega polkovnika pl. Woysch-a z ofenzivo.

Na avstrijsko - srbskem bojišču se zadnji čas ni pripetilo nič važnejšega.

Slike iz bojne črte pri Gorici.

IV.

Trpini.

Pondeljek 12. julija sem jih videl na lastne oči. Opravki so me vodili iz Gorice v Grgar čez sedlo na Prevalu. Bilo je krog 6. zjutraj.

Prihajali so mi nasproti brez števila, možje prihetni, starčki, slabiči, dečki in deklice — skoraj še otroci, dekleta, žene in starke. Bilo jih je za ogromno procesijo. Nosili so nahrbtnik, vreče, koše na lečih in na glavi. Čudno se mi je zdelo vse to.

Vprašal sem starčka, odhod prihaja. »Iz Avča«, mi je odgovoril, otrok mi je dal isti odgovor, starka prav isti. »Kedaj ste pa šli z doma?« — »Ob eni popolnoči!« Pot je strma in dolga, dolga! — »Pa zakaj?« — »E gospod« — je bil pretresljiv odgovor — »že tedne nimamo kruha, nimamo moke! Včeraj smo zvedeli, da dobimo v Gorici sirk, pa smo šli na pot. Kdor je mogel, je šel! Vas je skoraj prazna.«

»Odkod pa Ti?« vprašal sem deklico z vrečo na hrbtu. — »Iz Lokovca« je odgovorila. »Iz Bat« je rekla druga. »Iz Kala« je povedala tretja.

Vsa gorska planota od Soče do Čepovana se je vzdignila. Kakor da bi se cel narod seli. Vzdignil se je, hodil sedem do

osem ur proti Gorici, da bi dobil malo sirka in prišel do kruha...

Okoli treh popoldne sem se vračal. Solnce je žgalo. Sapice nobene. Prah povsod. Nikjer sence. Pot strma.

In prišli so mi zopet nasproti. Bilo je na rebro pod Prevalom. Starčki in starke, žene in slabiči; dekleta, deklice in dečki so prihajali. Prepoten je bil vsak. Vročina je kar žarela iz ordečenih zabuhlih obrazov. Sopli pod težo, ki so jo nosili.

»Koliko pa nesete«, vprašal sem starčka. »Gospod, 45 kilov jih bo...« — Meni se je zdelo, da mi je nož porinil v srce. Ves jaz sem postal ena sama želja, da bi mu pomagal »Odpočijte se malo!« sem mu rekel; v vsi svoji domišljiji nisem mogel drugega dobiti. »Ne morem« — odgovoril je počasi, »pot je dolga; še šest ur pred menoj...«

»Koliko pa Ti neseš?« vprašal sem dečka. — »15 kilov, gospod!« — »In Ti, mala?« — »10 kilov.« — »Koliko pa Vi na glavi, mati?« — »25 kilov!« — »Pa boste zmogla?« — »Mora biti! Doma imam otroke, že tedne jokajo in vprašajo po kruhu...«

Novice.

Nadvojvodinja Marija, hči zmagalca nad Napoleonom pri Aspernu, Nadvojvode Karla, je umrla v oboto, 17. t. m. ob 9h zj. v Badenu pri Dunaju. Rojena je bila 10. sept. 1825; nahajala se je torej v svojem 90. letu. Leta 1852 se je poročila z nadvojvodo Rainerjem, ki je pred dvema letoma v starosti 86 let preminil. Otrok nista imela. Leta 1913. je mogla visoka dvojica obhajati slovesnost svoje dijamantne poroke. Plemenita gospa je bila povsod znana po svojem neizmerno dobrem srcu. Za uboge in za bolnike je imela vedno odprte roke. Znani P. Abel ji je podlil sv. zakramente za umirajoče. Njen spomin ostane kakor spomin njenega Visokega so-proga povsod neizbrisano.

Povišanje našega prestolonaslednika. Z merodajne strani poročajo, da je cesar imenoval prestolonaslednika nadvojvodo Karla Franca Jožefa za generalmajorja in kontreadmirala.

Nov škof v Lincu. — Vsem je še dobro v spominu pokojni Hitmaier, ki si je nalezel smrtno bolezen v vojnovjetniškem taboru in na njej umrl. Sedaj poročajo, da je imenovan za škofa v Lincu bogoslovni profesor dr. Janez Ev. Gföller.

Bivši zunanji ministar grof Berchtold se nahaja — tako pišejo listi — kot kavalerijski stotnik v vojski proti Italiji.

Za prestop primorske meje kakor tudi za potovanje iz ene občine v drugo je izdalo c. kr. namestništvo v Trstu tozadevne predpise, ki zahtevajo sledeče: Kdor hočeprestopiti primorsko mejo na Koroško, Kranjsko, Hrvaško mora imeti potovalni list s fotografijo, ki ga dabi na glavarstvu; držav. uradnikom zadotuje njih starost legitimacija potrjena od policijske oblasti. Vsem zadostuje pa tudi tako imenovana posebna legitimacija brez fotografije, ki jo izdaja c. kr. policijska oblast ter podpiše etapno poveljstvo v dotičnem kraju. Pred prestopom na kranjska tla, mora se pa dati vse legitimacije v podpis etapnemu komandu, ki se nahaja v Ajdovščini, Opčini, Sv. Luciji. Ravno tako je treba imeti iste papirje za prestop iz Kranjske ali druge dežele na Primorsko. Tudi za občevarjanje med bližnjimi občinami mora se imeti legitimacije, ki jih izdaja domači župan ter podpiše najbližnja orožništva postaja.

Kdor se hoče izseliti iz Gorice, si mora priskrbeti istovetnostni list (Identitätschein), ter tega dati potrditi od vojaške oblasti. List o istotnosti dobijo meščani na mestnem uradu, oni iz okupiranih krajev pa na glavarstvu. Po tej odredbi ni treba iti prej na policijo po nobeno dovoljenje.

Vsled odloka c. kr. namestništva v Trstu je na podlagi odredbe najvišjega vojaškega poveljstva prepovedano ob nedeljah, praznikih in tržnih dneh točiti žganje, vse druge dni pa morajo biti zganjarne zaprte že ob 4. popoldne. Tudi izven tega časa je strogo prepovedano točiti žganje vojakom in pod vojaštvo upravo spadajočim osebam, kakor tudi pijancem iz navade, nasilnim osebam in starim pod 18 let.

Maksimalne cene so se postavile za liter mleka 40 v, za liter vina 1 K, za m³ trdega lesa K 14,50 in za m³ mehkega lesa K 10. — Če bi vsled teh cen lastniki teh predmetov blaga ne prinašali na trg, ima vojaška uprava pravico isto zaseči pri vsakem. Seveda veljajo te cene za prodajanje na debelo.

Prepovedano je prodajati sveže kumarje in dinje in tu iz zdravstvenih ozi-

rov. Kdor bi kljub tej prepovedi iste prodajal, bo občutno kaznovan.

Vojaška uprava rabi večje število malih steklenic. Kdor ima iste, naj jih odda vojaštvu, če le mogoče z zamaškom.

Posredovalnica za goriške begunce v Ljubljani Dunajska cesta št. 38, prosil: 1. da ji naznanijo begunci iz Goriškega, obeh narodnosti, ter begunci iz Istre v svrhu evidence svoj sedanji in prejšnji naslov. — 2. Da se ji po možnosti naznanijo stanovanja v Ljubljani in na deželi, ki so na razpolago za begunce boljšega

Boj kužnim boleznim: griži, legarju in koleri!

Krvava griža in trebušni legar (tifus) sta domači kužni bolezni, kolera pa je k nam zanešana kuga. Vse se silovite rade širijo v vojski med vojaki in drugim prebivalstvom rad: posebnih in izrednih razmer, ki spremljajo vojsko. Te tri kuge so hujše in nevarnejše od vojske same in vendar se jih obvarujemo lahko in zanesljivo ter gotovo zatremo! Kako?

Vsakdo izmed nas, posebno pa vsaka gospodinja in gospodar, vedi in stori to-le malo:

1. Griža, legar in kolera so tri različne kužne bolezni, glede nastajanja, pa tudi glede prenašanja in razširjanja, preprečanja in zatiranja pa so vse enake.

Vse tri kuge nastajajo iz neznansko malih, s prostim očesom nevidnih kali, vsaka iz svoje posebne vrste kali. Te kali prihajajo iz bolnega človeka naravnost ali posredno na zdravega, same se te kali ne izcimijo nikjer. V okuženem človeku se te kali naselejo ponajveč v črevesu in tekem kratkega časa (pri koleri v 1—5 dneh, griži 3—8 dneh, legarju 2—3 tednih) strahovito razmnože, da človek oboli. Iz okuženega človeka odhajajo bolezenske kali po izločinah, ponajveč blatu ali govnu, pa tudi vodi (scalnici), slini, smrkliju, potu in krvi. Najmanjši, tudi s prostim očesom nevidni delec katerekoli izločine kužno bolnega človeka provzroči, ako pride v zdravca, isto kužno bolezen.

2. Kužne kali ima v sebi vsakdo, kdor je bolan na kužni bolezi, časih jih ima še dolgo potem, ko je okreval. Pri vseh ljudeh kužna bolezen ni enako huda, marsikdo umre nagloma, drugi ozdravijo težko, drugi lažje, nekateri pa obole tako na lahko, da komaj bolezen občutijo in še opravljajo svoja opravila, kakor zdravi. Ti so drugim najbolj nevarni, ti najbolj raznašajo kužne bolezni. Naj ne misli nikdo, kdor ima kužno bolezen v lahki milejši obliki, da mora pri tem ostati. Ako ne pazi, se bolezen hujše povrne ali pa izprevrže v najhujšo, smrtno! Zato se je treba v vseh slučajih kužnih bolezni, hudih in lahkkih držati z isto resnostjo in vestnostjo vseh potrebnih na vodil!

3. Prenašanje kužnih bolezni se vrši na ravnost ali posredno. Z dotikanjem kužnega bolnika se okuži oni, ki ga streže, obiskuje in biva v njegovih bližini. Posredno pa preidejo kužne kali na zdrave ljudi na različne načine. Uporaba stranišča, kamor hodijo kužno bolni, vživanje zelenjav in sadja, ki jih nabirajo ljudje z okuženimi rokami, vživanje istotako okuženega mleka, pitje vode iz vodnjaka, potoka ali reke, kamor so prišle kužne kali. Kužne bolezni prenaša tudi navadni mrčes, bolhe, stenice, uši, najbolj nevarne pa so muhe!

4. Vsak resnični in sumljivi slučaj griže, legarja in kolere treba nemudoma naznaniti županstvu ali orožniški postaji. Ti sporoči politični oblasti, ki po uradnem ali epidemijemskem zdravniku slučaj preišče, vse potrebno glede varstva vkrene in bolnike, posebno uboge, brezplačno zdravi.

Toda ne se zanašati v teh veleresnih časih samo na javno pomoč; vsakdo izmed nas stori v boju proti tem strašnim kugam vse, da jih že v kali zatremo in iztrobimo! Pomagaj si sam, in Bog ti pomore!

5. Vsakega kužnega ali take bolezni sumljivega bolnika treba takoj izolirati, to je osamiti in od drugih ločiti. Z njim v stik sme priti samo oni, ki ga streže in oni, ki imajo pri njem posla po poklicu, duhovnik in zdravnik. Vsem drugim bodi vstop v bolnikovo sobo strogo zabranjen!

Nevarne so bolnikove izločine, te treba sproti dezinficirati, razkuževati, to je bolezenske kali vničevati. a) Bolezenske kali v izločinah vničujemo, ako jih za dve uri vsaj spravimo v apneni belež (1 liter ugaščenega apna na 3 litre vode) ali v raztopino klorovega apna (1 liter klorovega apna na 5 litrov vode) in dobro premešamo. Nerazkuženih izločin se ne sme nikamor spravljati, ker iz straniščnih ali gnojniščnih jam se lahko zane-sejo v vodnjake, potoke, na hrano posebno po muhah! Z istim razkužilom spiramo posodo, kamor naj opravlja bolnik svoje potrebe.

b) Onesnaženo bolnikovo perilo, telesno in posteljno, namakaj za 2 uri vsaj v močan lug ali močno raztopino sode. Še bolje je, ako namakaš okuženo perilo v močni 2—3 odstotni raztopini lizola ali lizoforma. Lizol ali lizoform kupiš v lekarni ali mirodinici,

in nižjega stanu. — 3. Da se ji naznanijo službe, ki so v obrtli, na kmetih in v zasebnih družinah na razpolago za begunce. Begunci iz Goriške, ki so morali vsled v-pada verolomnega sovražnika zapustiti vse svoje imetje in svoje domove, so nujno potrebni, da se jim gre v vseh ozi-rlih na roko.

Ker se povpraševanja po svojih po časopisih in drugače množijo, bi bilo veliko dela in skrbi manj, če bi se begunci, ki bivajo še na Goriškem naznanili pri posredovalnici v Ljubljani, na gorajšnji naslov.

2 žlici te tekočine deneš na 1 liter vode. Perilo mora biti seve popolnoma pokrito v ti razstopini! Še le čez 2 uri sme priti med drugo perilo v žehto.

c) Orodje in priprave, ki jih rabi bolnik, žlice, čaše, krožnice in drugo razkužiš najboljše sproti v vročem lugu ali močni sodi in jih splahneš z vročo kuhano vodo.

č) Okužena tla v bolniški sobi, steno, posteljo razkužiš, ako krepko odrgneš okužena mesta z močno lizolovo ali lizoformovo raztopino. Lizoform diši prijetnejše od lizola ter stane le malo več.

d) V bolniški sobi bodi vedno napravljena skleda z lizolovo ali lizoformovo raztopino. V ti raztopini si razkužuje roke strežnik, zdravnik ali kdo drugi, ki ima opraviti z bolnikom. Z isto raztopino razkužuješ bolnika, kjer se je ponesnažil ali okužil. To raztopino se napravi za vsak dan sproti, če se dostikrat rabi, pa dva-trikrat. Strežnik ali strežnica imej zavihane rokave in da se onesnaži pri strežbi, imej vedno snažen predpasnik s kratkima rokavoma. Ta predpasnik pokrivaj vso obleko. Ako se ti obleka onesnaži in okuži, razkuži jo v lizolovi ali lizoformovi raztopini, če vije odrgni z njo krepko; obleko pa in drugo, kar ne moreš ne moko razkužiti ne z lugom opariti, razobesi na zrak in solnce na ločenem prostoru za en teden!

e) Ako bolnik umre na kužni bolezi, zavij ga, kakor je vsega, čez glavo, z rjuho, namočeno v lizolovi ali lizoformovi raztopini in ne puščaj nikogar k njemu, kdor nima stanskih poslov pri njem!

7. Snaga je Bogu in ljudem draga, v teh časih pa vsem nujno potrebna. Osebnostna telesna snaga, snaga v jedi in pijači, snaga v hiši in spalnici, na dvorišču in stranišču. Žal, žal, da je snage v mestu in po deželi v vsakem pogledu malo, strahovito premalo. Drži svoje telo snažno, umivaj si roke z milom pred vsako jedjo, skrbi za snažno perilo in obleko, drži snago v hiši, kuhinji in spalnici, da se ti ne zaredi mrčes, in kjer je, zatiraj ga s snaženjem! Stranišča in gnojnišča naj bodo snažna in zaprta, vsako nesnago odstranij sproti z apnom! Seveda ni možno vseh napak in razvad odpraviti kar čez noč, toda v kratkem lahko dosežemo čuda, saj snaga je več ko pol zdravja, snažni ljudje se ne okužijo zlepa!

8. Glede jedi in pijače držimo se vsi v teh nevarnih časih pravila, da vživamo vse jedi in pijače kuhane. Živo vodo iz izvira ali dobrega vodovoda smemo piti tako, sicer samo prekuhamo. Tudi vodo za umivanje in drugo rabo treba prekuhati. Sadje in zelenjavo smemo uživati sirovo, ako vemo, da se ga ni še nikdo drugi dotaknil, da ni prišel nanje okuženi mrčes, sicer je bolje vse kuhano vživati! Ne hodimo se kopat v potoke in reke, ki so lahko okužene, umivajmo se ali s čisto studenčnico ali prekuhamo vodo!

Za pijačo seve prekuhana voda ni prijetna, zato ji lahko dodamo nekoliko kisa, (žal, da ni več ne naravne ne umetne limonove kisline), sadnih sokov. Prijetni so kot pijača šibka navadna ali ječmenova kava, š bek ruski, kamilični, lipov in dr. čaj. Kdor more, naj pije naravne mineralne vode; sodavico in pokalice se sme rabiti samo iz zanesljivih tovarov, kjer rabijo gotovo zdravo, neokuženo vodo.

9. Zmernost v jedi in pijači je poleg snažnosti glavni pogoj, da se ne okužimo. Vsaka nezmernost nam pokvari prebavila, v pokvarjenih prebavilih se lažje vgnezdijo in razmnože bolezenske kali. Skrbno se je varovati poleg sirovih tudi težko prebavnih in pokvarjenih jedi in pijač, vsako motenje prebave je opasno. Nekateri menijo, da varujejo človeka pred okuženjem kaka sredstva, domača, ali iz lekarne ali celo iz žganjarij. Ni sredstva, ki bi človeka obvarovalo pred okuženjem ne žganja, ne likerja izvzemši onih navodil, ki smo jih navedli. Varovanje okuženja, razkuževanje, snažnost in zmernost nas pa gotovo obvarujejo teh kužnih bolezni.

10. Strogo se držati vseh navodil, ki jih predpisuje gosposka, saj ta navodila slone na tisočeri in stotisočeri izkušnjah iz družih krajev.

To malo uvažujmo in prav vestno izvršujmo ter veselo zaupajmo v pomoč Onega, ki nam je v svoji neizmerni ljubezni splel strahovit bič, ne da nas vniči in pogubi, ampak reši in poboljša! Naj nam bosta vojska in kuga v dušni in telesni prid posamezniku, v preroditev in ozdravljenje ter povzdigo našega ljubega ludo preiskusnega naroda. V to pomoči nam Bog!